

**Потреби внутрішньо переміщених осіб
Аналітичний огляд за результатами оцінки**

**Управління соціального захисту населення
Павлоградської міської ради**

2026 рік

Зміст

Вступ	3
Методологія оцінки	4
Результати оцінки	5
1. Основні характеристики об'єкту оцінки	5
2. Рівень задоволення базових потреб ВПО	7
3. Оцінка матеріального становища	9
4. Інтеграція до місцевої громади: проблеми і подальші плани	12
4.1. Плани щодо переїзду	12
4.2. Фактори, що утримують від повернення до покинутого місця проживання	12
4.3. Ставлення місцевої громади до ВПО	13
4.4. Участь у житті громади	14
4.5. Оцінка діяльності місцевої влади	14
4.6. Джерела інформації	15
4.7. Зайнятість і пошук роботи	16
4.8. Потреби у вирішенні житлового питання	20
Висновки	22

Вступ

Кожен день війни приносить втрати серед українських громадян і нові руйнування житла, інфраструктури та підприємств як на тимчасово окупованих територіях, так і в прифронтових районах. Значна частина території України стала небезпечною для проживання. Мешканці північних, східних і південних регіонів стикаються з обмеженим доступом до роботи, освіти, медичних і соціальних послуг. Через ці обставини внутрішнє переміщення громадян до більш безпечних регіонів триває всі роки війни.

Одним із таких регіонів є Дніпропетровська область, зокрема Павлоградська міська територіальна громада. У 2026 році тут проживає значна кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які потребують підтримки та інтеграції.

Облаштування на новому місці проживання є викликом як для самих переселенців, так і для органів місцевого самоврядування. Йдеться про забезпечення доступу до адміністративних, соціальних, освітніх, культурних та інших послуг, а також про залучення ВПО до життя громади. Для ефективного реагування на потреби переселенців необхідно мати об'єктивні дані, що дозволяють оцінити рівень інтеграції та доступу до послуг.

Саме тому Павлоградська міська рада провела дослідження відповідно до Наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України №288 від 13.09.2024 р. «Про затвердження методичних рекомендацій щодо проведення оцінювання потреб внутрішньо переміщених осіб на місцевому рівні громади».

Це дослідження є базовим етапом у впровадженні системного моніторингу задоволення потреб ВПО, які проживають у м. Павлоград. Воно дозволяє оцінити ефективність дій місцевої влади та громадських організацій, виявити бар'єри у доступі до послуг і сформулювати рекомендації для подальших кроків.

Систематизацію, узагальнення та аналіз зібраних соціологічних даних здійснено управлінням соціального захисту населення Павлоградської міської ради.

Методологія оцінки

Метою дослідження є оцінка потреб внутрішньо переміщених осіб, які проживають у м. Павлоград.

Реалізація зазначеної мети передбачала аналіз громадської думки ВПО стосовно:

- рівня задоволеності їх потреб в основних життєво важливих сферах, включаючи добробут, житло, доступ до основних медичних, соціальних і адміністративних послуг, освітніх закладів тощо;
- планів щодо подальшого перебування у територіальних громадах регіону та міграційних намірів;
- залученості ВПО до життєдіяльності громад;
- роботи місцевої влади щодо вирішення проблем ВПО;
- особливостей інформаційного простору ВПО;
- рівня трудової зайнятості;
- ставлення до ВПО з боку представників місцевої громади;
- бажаних моделей сприяння у вирішенні житлового питання.

Інструментарій дослідження – анкета, яку підготовлено на основі Зразку анкети для оцінки потреб внутрішньо переміщених осіб, що є Додатком 1 до Методичних рекомендацій щодо проведення оцінювання потреб внутрішньо переміщених осіб на місцевому рівні громади. Зазначені рекомендації затверджено Наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України №288 від 13.09.2024 р.

Вибіркова сукупність – представницька для ВПО віком від 18 років і старше, які на момент дослідження проживали у м. Павлоград. Всього взяли участь у опитуванні 610 респондентів.

Опитування проводилось у лютому-березні 2026 року.

Обмеження дослідження

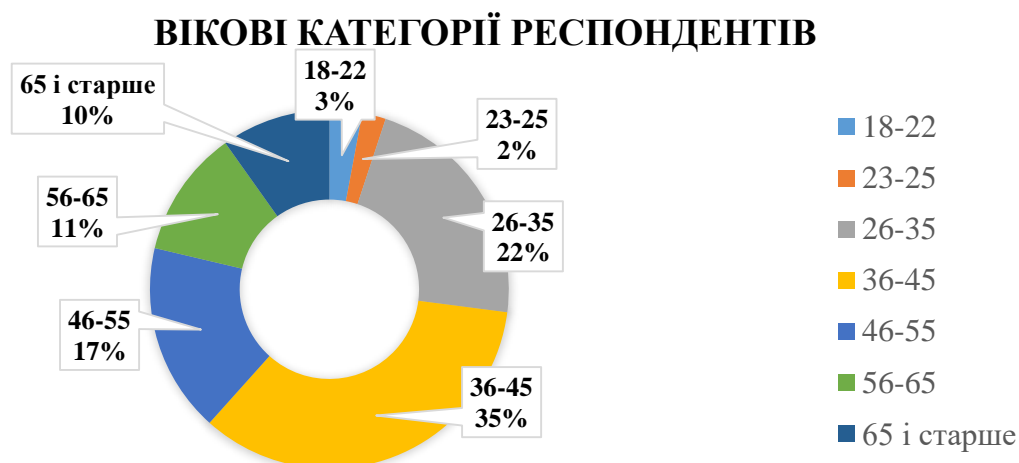
Реалізована вибірка сукупність не є репрезентативною. Проте вона має достатній обсяг, у ній достатньо представлено міське населення, різні за статтю і віком групи переселенців. Це дозволяє розглядати отримані дані як досить надійні для відображення думки об'єкту дослідження. Під час дослідження не застосовувались якісні соціологічні методи, тому низка виявлених проблем і висновків потребують подальшого більш глибокого аналізу. Водночас висновки щодо задоволення потреб ВПО є досить точними і корисними уже зараз для розробки планів допомоги на 2026 рік.

Результати оцінки

1. Основні характеристики об'єкту оцінки

У дослідженні вивчалась думка дорослих внутрішньо переміщених осіб, які на момент опитування проживали у м. Павлоград. В опитуванні взяли участь представники різних вікових груп. Відносно більшою є частка громадян середнього віку (36-55 років) – 51,64%, молодь (18-35 років) – 27,05%, предпенсійного та пенсійного віку – 21,31%, у т.ч. 56 – 65 років – 11,47%.

Дві третини вибірки склали жінки і дівчата – 67%, решта (33%) – чоловіки та юнаки.

Жінки і дівчата склали 81% вибірки, решта (19%) чоловіки та юнаки.

Переважна більшість опитаних має вищу (41,8%) або професійно-технічну (31,3%) освіту. Базову середню здобули на момент опитування 10%, повну загальну – 8,4%. Вагомою є частка респондентів, які на сьогодні мали незавершену вищу або фахову передвищу освіту (7,5%). Кілька осіб (по 0,7%) мають лише початкову освіту, науковий ступень та не отримали освіти.

Більшість респондентів (42,7%) не мають неповнолітніх дітей. У родинях з дітьми частіше виховується лише одна дитина (37,7% від усіх опитаних), дві – 17,5%, три дитини і більше – 2,79%.

Опитування показало суттєві відмінності у поширеності батьківства між різними віковими групами.

- У групі 18–35 років більшість респондентів мають дітей: 73,9% від загальної кількості. Це свідчить про те, що значна частина молодих людей уже створили сім'ї та виховують неповнолітніх дітей. Хоча абсолютна кількість дітей у цій групі менша, саме тут спостерігається найбільша частка батьків.

- У групі 36–55 років зафіксовано найбільшу кількість дітей у абсолютних показниках — 222 респонденти. Це пояснюється тим, що у цьому віці сім'ї, як правило, вже повністю сформовані, і саме ця категорія є найбільш чисельною за кількістю неповнолітніх дітей. Частка батьків становить 70,5%, що також є високим показником.

- У групі 56 років і старше лише 6,8% респондентів мають неповнолітніх дітей. Це закономірно, адже у більшості представників цієї категорії діти вже досягли повноліття.

Таким чином, аналіз показує, що:

- найбільша частка батьків — серед молодших респондентів (18–35 років);
- найбільша кількість дітей — серед респондентів віком 36–55 років;
- у старшій групі (56+) неповнолітні діти майже відсутні.

Табл.1. Наявність неповнолітніх дітей, за віком респондентів, %

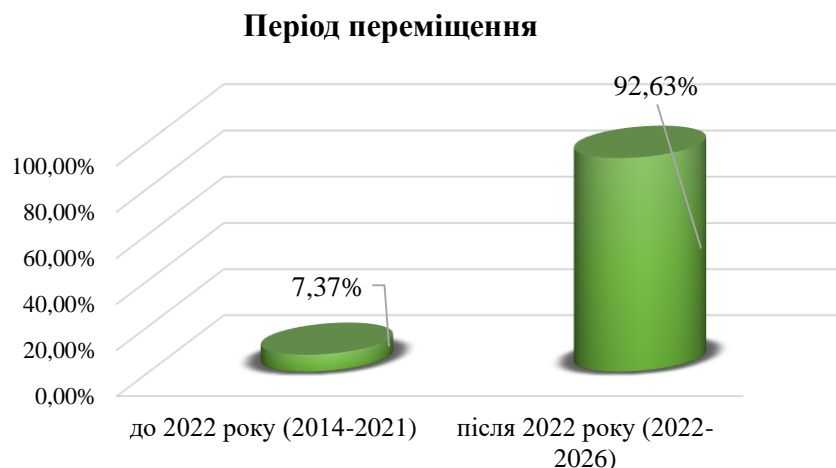
<i>Наявність дітей</i>	<i>18-35 років, N=165</i>	<i>36-55 років, N=315</i>	<i>56 років і старше, N=130</i>
<i>Так, одна дитина</i>	45,5	47,6	3,8
<i>Так, дві дитини</i>	24,2	20,0	1,5
<i>Так, три дитини і більше</i>	4,2	2,9	1,5
<i>Ні, не маю дітей</i>	26,1	29,5	93,2

Ці результати важливі для розробки програм соціальної підтримки: молоді сім'ї потребують заходів, спрямованих на поєднання виховання дітей та професійного розвитку, тоді як найбільше навантаження за кількістю дітей припадає на середній вік, що вимагає комплексної підтримки сімейних бюджетів і освітніх потреб дітей.

Результати опитування свідчать, що переважна більшість внутрішньо переміщених осіб залишили свої домівки вже після початку повномасштабного вторгнення. Найбільший пік переміщень припав на 2022 рік, коли переїхали понад 43% опитаних. У наступні роки процес продовжувався: 8,7% респондентів перемістилися у 2023 році, 21,5% — у 2024 році, 13,6% — у 2025 році та 5,3% — у 2026 році.

До 2022 року переміщення мали поодинокий характер — лише 7,4% респондентів повідомили, що залишили постійне місце проживання у період з 2014 по 2021 роки.

Таким чином, дані чітко демонструють, що саме повномасштабна війна стала ключовим фактором масового переселення населення, адже понад дев'ять із десяти випадків переміщення відбулися після 2022 року.

Здебільшого опитані перебувають на обліку як ВПО. До 2022 року: довідку отримали лише 6,2% респондентів, випадки відсутності довідки були поодинокими (0,32%).

Після 2022 року: довідку отримали майже всі (89,3%), але саме тут з'являється більшість випадків відсутності довідки (3,61%) та скасованих довідок (0,82%).

Загалом: 95,6% мають довідку ВПО, тоді як 4,7% — не мають або вона була скасована.

2. Рівень задоволення базових потреб ВПО

Для оцінки рівня задоволення основних потреб респондентам було запропоновано визначити ступінь забезпеченості за 16 напрямками. Вони могли обрати одну з чотирьох градацій: «повністю задоволені», «радіше задоволені», «радіше незадоволені» або «повністю незадоволені». Крім того, анкета передбачала можливість пропустити окремі питання, якщо певна потреба не є актуальною для конкретного учасника опитування. Узагальнені результати розподілу відповідей наведені у таблиці 2.

Табл.2. Наскільки у Вас та вашої сім'ї задоволені наступні потреби?, %

<i>Види потреб</i>	<i>Повністю задоволені</i>	<i>Радше задоволені</i>	<i>Радше не задоволені</i>	<i>Взагалі незадоволені</i>	<i>Не маю такої потреби</i>
<i>Житло</i>	19,2	28,0	40,2	8,4	4,2
<i>Харчування</i>	20,0	29,5	34,4	11,5	4,6
<i>Одяг, взуття</i>	15,6	26,2	37,7	14,8	5,7
<i>Засоби санітарної та особистої гігієни</i>	17,2	29,5	36,1	13,1	4,1
<i>Предмети побуту (техніка, постільна білизна тощо)</i>	18,0	27,9	34,4	15,6	4,1
<i>Ліки</i>	14,8	24,6	37,7	18,8	4,1
<i>Медичні послуги</i>	13,1	24,6	37,7	20,5	4,1
<i>Соціальна допомога (соціальні послуги)</i>	15,6	26,2	37,7	14,8	5,7
<i>Психологічна допомога</i>	12,3	23,0	37,6	23,0	4,1
<i>Правова допомога</i>	11,5	21,3	39,3	23,8	4,1
<i>Влаштування дитини у дитячий садок</i>	14,8	26,2	36,0	18,9	4,1
<i>Влаштування дитини у школу</i>	16,4	27,9	34,4	17,2	4,1
<i>Інклюзивне навчання для дитини</i>	11,5	21,3	39,3	23,8	4,1
<i>Отримання адміністративних послуг (видача паспорту, довідок...)</i>	15,6	26,2	36,1	18,0	4,1
<i>Отримання пенсій</i>	16,4	26,2	36,1	17,2	4,1
<i>Працевлаштування</i>	13,9	23,0	39,3	19,7	4,1

За всіма 16 потребами найбільш поширеною відповіддю є «радіше незадоволені» — у межах 34–40% респондентів. Це свідчить про те, що більшість людей не висловлюють повного незадоволення, але й не вважають свої потреби задоволеними. Вони перебувають у стані «частково незадоволені», що відображає системні проблеми з доступністю та якістю послуг.

- Задоволені: у середньому лише 12–20% респондентів.

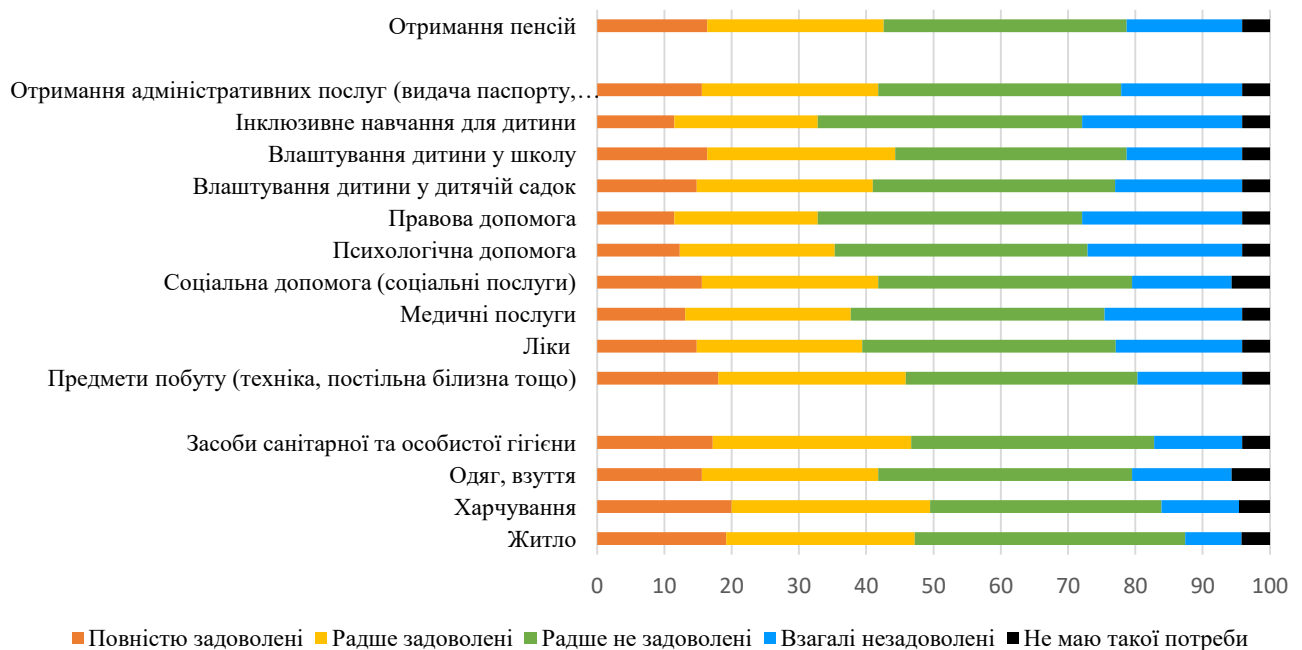
- Радше задоволені: близько 23–29%, тобто майже третина.
- Радше незадоволені: найбільша група — 34–40%.
- Повністю незадоволені: ще 15–24%, залежно від потреби.
- Не мають такої потреби: стабільно близько 4–5%.

Найбільше позитивних оцінок отримали сфери харчування (49,5%), житло (47,2%), засоби гігієни (46,7%), побут (45,9%) та школа (44,3%). Тут майже половина респондентів висловлює задоволення чи радше задоволення, що свідчить про відносно кращу ситуацію у цих напрямках.

Найменше позитивних оцінок мають правова допомога (32,8%), інклюзія (32,8%), психологічна допомога (35,3%), медична допомога (37,7%) та ліки (39,4%). У цих сферах задоволеність не перевищує третини респондентів, що вказує на найбільш критичні проблеми.

Таким чином, домінуючою відповіддю серед усіх категорій є «радше незадоволені», що демонструє загальне відчуття невдоволення, але без крайньої негативної оцінки. Водночас у сферах харчування, житла, гігієни, побуту та школи ситуація виглядає відносно краще, тоді як медицина, ліки, правова та психологічна допомога й інклюзія залишаються найбільш проблемними напрямками. Це важливий сигнал: люди визнають певні зусилля у сфері соціального захисту, але водночас вважають їх недостатніми для реального задоволення потреб.

Рівень задоволеності потреб респондентів, %

3. Оцінка матеріального становища

Однією із ключових інтегральних характеристик задоволення потреб громадян є оцінка ними матеріального становища свого домогосподарства. У даному дослідженні використовувалась шкала, що характеризує фактичний рівень витрат сім'ї.

Табл.3. Як ви оцінюєте матеріальне становище вашої сім'ї?, %

<i>Варіант відповіді</i>	<i>Усього N= 610</i>	<i>18–35 років N=165</i>	<i>36–55 років N=315</i>	<i>56+років N=130</i>
<i>Важко відповісти</i>	5,90	6,70	5,40	6,20
<i>Вистачає на харчування, але купувати одяг та взуття складно</i>	61,50	58,20	66,30	53,80
<i>Ледь вистачає на їжу</i>	13,00	7,30	8,60	30,80
<i>Ми можемо дозволити собі все, чого бажаємо</i>	1,00	1,20	0,60	1,50
<i>Ми можемо купувати деякі дорогі речі (телевізор, холодильник), але не все</i>	2,50	3,60	2,50	0,80
<i>Вистачає на їжу, одяг, можемо щось відкласти, але не на великі покупки</i>	16,20	23,00	16,50	6,90

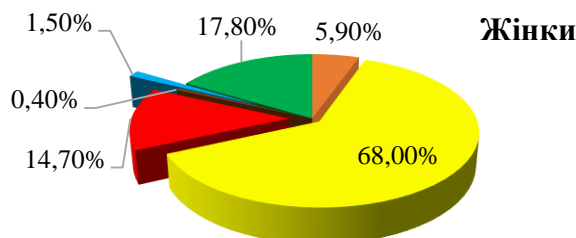
Результати опитування свідчать, що більшість респондентів перебувають у стані часткового забезпечення базових потреб. Найпоширенішою відповіддю є «вистачає на харчування, але купувати одяг та взуття складно» (61,5%). Це означає, що значна частина сімей має обмежені ресурси, які дозволяють задовольнити лише найнеобхідніші потреби.

Особливо критичною є ситуація серед респондентів віком 56 років і старше, де майже третина (30,8%) заявила, що «ледь вистачає на їжу». Це свідчить про високий рівень матеріальної вразливості літніх людей. У групі 36–55 років дві третини (66,3%) мають труднощі з придбанням одягу та взуття, що демонструє проблеми навіть серед економічно активного населення.

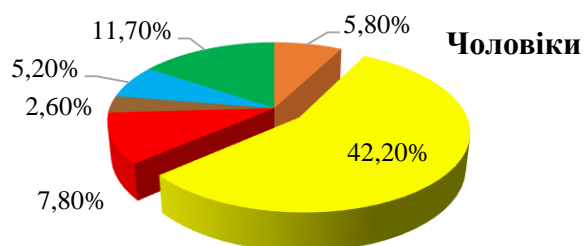
Водночас у групі 18–35 років відносно більше респондентів (23%) зазначили, що їм вистачає на їжу, одяг і вони можуть щось відкласти, хоча цього недостатньо для великих покупок. Це вказує на дещо кращу ситуацію серед молодших вікових груп.

Таким чином, результати опитування демонструють високий рівень матеріальної вразливості серед внутрішньо переміщених осіб. Переважна більшість респондентів (понад 70%) перебувають на межі бідності, що проявляється у неможливості забезпечити навіть базові потреби понад харчування. Найбільш уразливими є літні люди та економічно активна група 36–55 років. Це вимагає першочергових заходів соціальної підтримки, спрямованих на забезпечення базових потреб, доступ до одягу, ліків та інших життєво необхідних товарів.

Аналіз за статтю показує, що жінки серед ВПО є більш матеріально вразливою групою (майже 68,0%): вони частіше повідомляють про критичну нестачу коштів та обмеженість у задоволенні базових потреб. Чоловіки дещо частіше декларують можливість купівлі дорогих речей або повний достаток, проте загалом і серед них переважає стан бідності (42,2%).

- Важко відповісти
- Вистачає на харчування, але купувати одяг та взуття складно
- Ледь вистачає на їжу
- Можемо дозволити собі все, чого бажаємо
- Можемо купувати деякі дорогі речі, але не все
- Вистачає на їжу, одяг, можемо щось відкласти, але не на великі покупки

- Важко відповісти
- Вистачає на харчування, але купувати одяг та взуття складно
- Ледь вистачає на їжу
- Можемо дозволити собі все, чого бажаємо
- Можемо купувати деякі дорогі речі, але не все
- Вистачає на їжу, одяг, можемо щось відкласти, але не на великі покупки

Табл.4. Як ви оцінюєте матеріальне становище вашої сім'ї? (за статтю), %

Категорія відповіді	Жінки (%)	Чоловіки (%)
<i>Важко відповісти</i>	5,9	5,8
<i>Вистачає на їжу, одяг, але не на великі покупки</i>	68	42,2
<i>Ледь вистачає на їжу</i>	14,7	7,8
<i>Ми можемо дозволити собі все, чого бажаємо</i>	0,4	2,6
<i>Ми можемо купувати деякі дорогі речі (телевізор, холодильник), але не все</i>	1,5	5,2
<i>Можемо щось відкласти</i>	17,8	11,7

Для глибшого розуміння матеріального становища внутрішньо переміщених осіб було проаналізовано основні джерела їх доходу з урахуванням вікових і гендерних особливостей. У таблиці нижче наведено узагальнені дані щодо найбільш поширених джерел доходу серед жінок і чоловіків у різних вікових групах, із зазначенням орієнтовної частки респондентів, які їх вказали.

Табл.5. Основні джерела доходів, за віком та статтю, %

Вікова група	Жінки — основні джерела доходу	Чоловіки — основні джерела доходу
<i>18–22 років</i>	Стипендія, допомога ВПО, допомога від близьких (≈45%)	Заробітна плата, стипендія, пенсія у зв'язку з втратою годувальника (≈71%)
<i>23–25 років</i>	Заробітна плата, допомога ВПО, соцвиплати (≈63%)	Заробітна плата, допомога від близьких (≈80%)
<i>26–35 років</i>	Заробітна плата, допомога ВПО, аліменти, допомога від близьких (≈55%)	Заробітна плата, допомога ВПО, підробітки (≈75%)
<i>36–45 років</i>	Заробітна плата, допомога ВПО, пенсії, допомога від близьких (≈62%)	Заробітна плата, пенсія по інвалідності (≈82%)
<i>46–55 років</i>	Заробітна плата, пенсії, допомога ВПО, допомога від близьких (≈66%)	Заробітна плата, пенсія за віком (≈74%)
<i>56–65 років</i>	Пенсія за віком, пенсія по інвалідності, допомога ВПО (≈62%)	Пенсія за віком, допомога ВПО (≈60%)
<i>65+ років</i>	Пенсія за віком, допомога ВПО, соціальні пенсії (≈76%)	Пенсія за віком, допомога ВПО (≈83%)

Дані свідчать про чітку вікову диференціацію джерел доходу. Молодь (18–35 років) частіше поєднує стипендії, допомогу ВПО та підтримку родичів, тоді як у віці 36–55 років домінує заробітна плата, доповнена пенсіями та соціальною допомогою. У старших вікових групах (56+) основним джерелом доходу є пенсії, які охоплюють понад 60% респондентів. Гендерні відмінності також є суттєвими: жінки частіше мають комбіновані джерела доходу, включаючи аліменти та допомогу від близьких, тоді як чоловіки демонструють вищу частку самозабезпечення через заробітну плату. Ці результати дозволяють краще таргетувати соціальну підтримку відповідно до вікових і статевих потреб ВПО.

Табл.6. Основні джерела доходів, за віком, %

<i>Джерело доходу</i>	18–35	36–55	56 і старше
<i>Заробітна плата</i>	66,20%	63,70%	44,70%
<i>Пенсія</i>	1,60%	9,70%	54,90%
<i>Допомога ВПО</i>	22,70%	18,30%	18,10%
<i>Допомога від близьких</i>	18,50%	7,10%	9,60%
<i>Аліменти</i>	0,40%	0,90%	1,70%
<i>Стипендія</i>	14,30%	1,00%	0,00%
<i>Інше</i>	5,90%	1,30%	3,00%

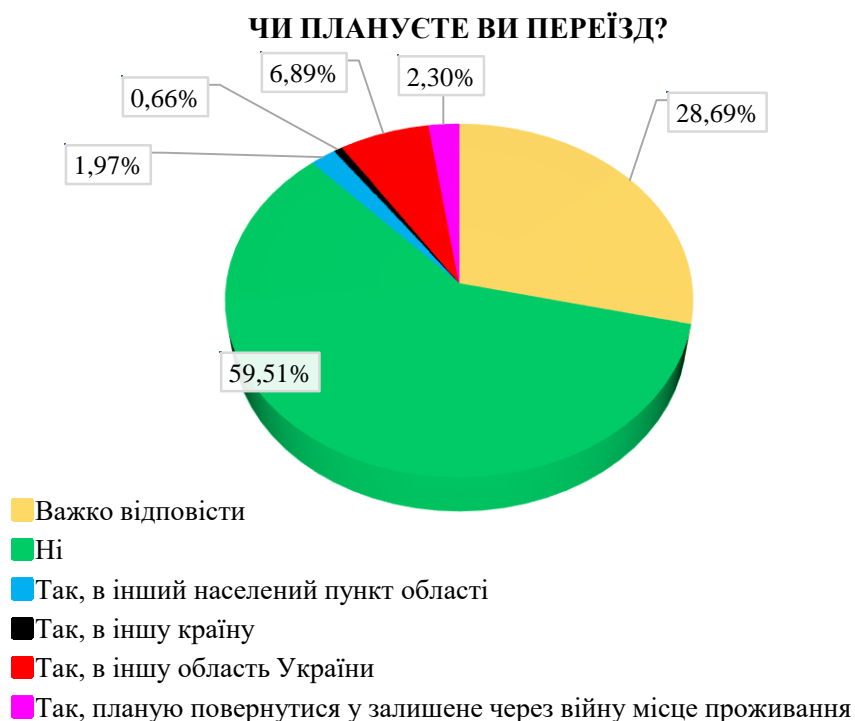
Структура доходів ВПО демонструє чітку вікову диференціацію: у молоді (18–35 років) домінує заробітна плата, але значну роль відіграють допомога ВПО та

стипендії; у середньому віці (36–55 років) основним джерелом залишається заробітна плата, доповнена пенсіями та соціальною підтримкою; у старших групах (56+) переважають пенсії, що свідчить про зниження економічної активності та підвищену потребу в адресній соціальній допомозі.

4. Інтеграція до місцевої громади: проблеми і подальші плани

4.1. Плани щодо переїзду

Більшість внутрішньо переміщених осіб не планують змінювати місце проживання протягом найближчих шести місяців (59,5%), ще майже третина вагається з відповіддю (28,7%). Лише близько 11% респондентів заявили про намір переїхати: переважно в іншу область України (6,9%), рідше — повернутися у залишене через війну місце проживання (2,3%), в інший населений пункт області (2,0%) чи за кордон (0,7%). Це свідчить про загальну орієнтацію більшості ВПО на стабільність та збереження нинішнього місця проживання, тоді як мобільність залишається відносно низькою.

4.2. Фактори, що утримують від повернення до покинутого місця проживання

У цьому підрозділі розглядаються основні фактори, які утримують внутрішньо переміщених осіб від повернення до довоєнного місця проживання. Дані опитування демонструють, що респонденти найчастіше називають безпекові причини, пов'язані з окупацією та активними бойовими діями, а також матеріальні втрати та окремі соціальні обставини.

Табл.7. Причини, з яких ви не повертаєтесь до залишеного внаслідок війни місця проживання

Причини, з яких неможливе повернення	Кількість відповідей, %
<i>Мені або моїм близьким потрібна спеціалізована медична допомога</i>	0,50
<i>Моє житло було зруйноване/пошкоджене внаслідок війни</i>	4,75
<i>Через активні бойові дії</i>	37,16
<i>Хочу отримати освіту/ навчаюся наразі/</i>	0,16
<i>Через відсутність/перебої у комунальних послугах</i>	0,48
<i>Через окупацію</i>	56,13
<i>Я вже облаштувався/лася жити тут</i>	0,82

Серед широкого переліку можливих причин переїзду респонденти фактично обрали лише кілька ключових. Найчастіше переселення було зумовлене окупацією територій (56,1%) та активними бойовими діями (37,2%), що разом охоплює переважну більшість випадків. Менша частка респондентів (4,8%) зазначила руйнування чи пошкодження житла, що підкреслює матеріальні втрати як додатковий чинник. Поодинокі відповіді стосувалися перебоїв у комунальних послугах (0,5%), потреби у спеціалізованій медичній допомозі (0,5%) та бажання отримати освіту (0,2%). Лише 0,8% респондентів повідомили, що вже облаштувалися жити у приймаючих громадах. Таким чином, основними рушіями переміщення залишаються фактори безпеки, тоді як соціальні та індивідуальні мотиви мають другорядне значення.

4.3. Ставлення місцевої громади до ВПО

У межах дослідження респондентам було запропоновано оцінити, чи стикалися вони з упередженим ставленням до себе як до внутрішньо переміщеної особи у громаді, де наразі проживають. Це питання дозволяє оцінити рівень соціальної інтеграції та прийняття ВПО на новому місці.

Більшість опитаних (54,9%) не відчували упередженого ставлення, що свідчить про загалом позитивне або нейтральне сприйняття переселенців у приймаючих громадах. Водночас майже третина респондентів (30,3%) повідомили про досвід дискримінації або упередженого ставлення. Це є суттєвим показником, який вказує на

наявність соціальних бар'єрів у частини ВПО. Ще 14,8% вагалися з відповіддю, що може свідчити про невпевненість у власній оцінці ситуації або про складність ідентифікації таких проявів.

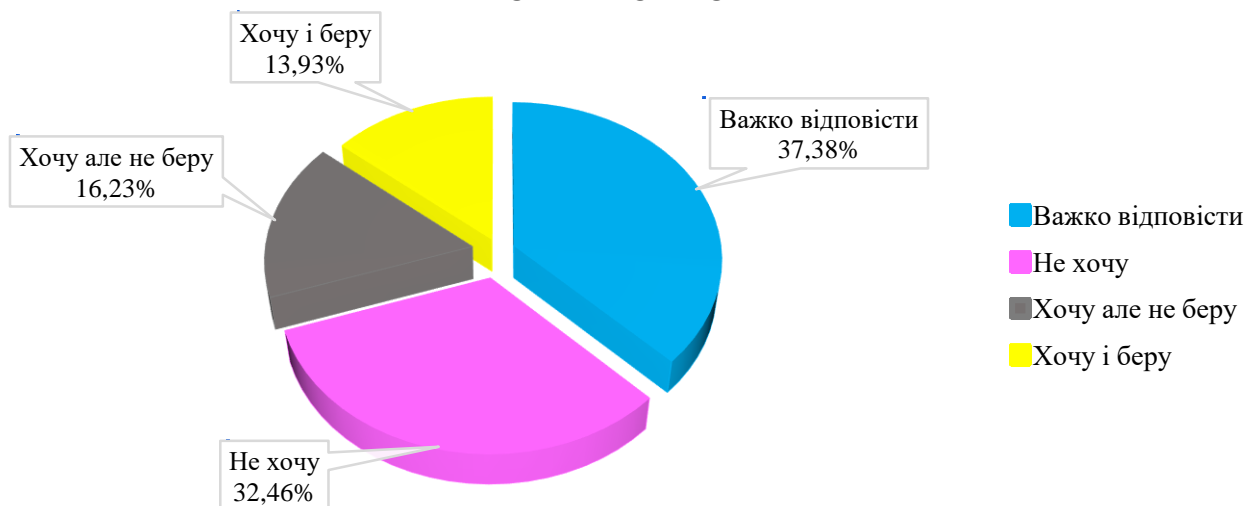
Найбільш проблемними сферами, де фіксувалося упереджене ставлення (за даними іншого питання), були:

- оренда/купівля житла (34,5%),
- побутові відносини з сусідами та родичами (17,2%),
- медичне обслуговування (15,4%),
- працевлаштування (12,0%).

4.4. Участь у житті громади

Оскільки значна частина внутрішньо переміщених осіб, які мешкають у приймаючих громадах, не мають міграційних намірів, важливим завданням стає їх інтеграція у місцеве середовище. Одним із ключових аспектів цього процесу є залучення до громадського життя та участь у прийнятті рішень щодо розвитку територіальних громад. За результатами опитування, лише 13,9% респондентів вже беруть участь у житті громади, тоді як 16,2% висловили бажання долучитися, але поки що не мають такої практики. Це свідчить про наявність потенціалу для розширення громадянської активності серед ВПО. Водночас більшість займають пасивну позицію: 32,5% прямо заявили, що не хочуть брати участь, а ще 37,4% утруднилися з відповіддю. Таким чином, майже дві третини опитаних залишаються осторонь процесів розвитку громади, що вказує на потребу у створенні сприятливих умов для їхньої інтеграції та залучення.

УЧАСТЬ У ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДИ, ДЕ ЗАРАЗ ПРОЖИВАЄ ВПО

4.5. Оцінка діяльності місцевої влади

У межах дослідження респондентів попросили оцінити, наскільки ефективною є діяльність місцевої влади у вирішенні проблем внутрішньо переміщених осіб. Це питання дозволяє зрозуміти рівень довіри до органів влади та сприйняття їхніх дій у сфері соціального захисту й інтеграції переселенців.

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ЩОДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ВПО

Дані свідчать про неоднозначне ставлення ВПО до роботи місцевої влади. Найбільша частка респондентів (29,5%) утруднилася з відповіддю, що може означати як недостатню поінформованість про діяльність органів влади, так і невизначеність у власній оцінці. Позитивно оцінюють роботу влади 34,1% опитаних (10,0% — «дуже добре», 24,1% — «радше добре»). Водночас негативні оцінки становлять майже стільки ж — 36,4% (14,4% — «дуже погано», 22,0% — «радше погано»).

Таким чином, думки респондентів розділилися майже порівну між позитивними та негативними оцінками, що свідчить про суперечливе сприйняття ефективності місцевої влади у вирішенні проблем ВПО. Значна частка невизначених відповідей підкреслює потребу у більшій прозорості та комунікації з боку органів влади.

4.6. Джерела інформації

У межах дослідження респондентів запитали, з яких джерел вони найчастіше отримують інформацію про життя громади та актуальні події. Це питання дозволяє оцінити рівень комунікації та визначити найбільш ефективні канали для поширення важливої інформації серед внутрішньо переміщених осіб.

ДЖЕРЕЛА ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Найчастіше ВПО отримують інформацію від родичів, друзів та сусідів (46,9%), що свідчить про високу роль особистих контактів та неформальних мереж у поширенні новин. Другим за значенням джерелом є соціальні мережі (31,8%), які залишаються ключовим каналом комунікації. Важливу роль також відіграють месенджери та групові чати (13,1%), що підтверджує популярність швидких цифрових каналів.

Інші джерела мають значно меншу вагу: друковані ЗМІ (2,8%), телебачення (0,8%), інформаційні мобільні додатки (0,5%), сайти поза соціальними мережами (0,5%), державні органи (0,8%) та громадські організації (1,0%). Лише 1,3% респондентів зазначили, що взагалі не отримують інформації.

Таким чином, основними каналами комунікації для ВПО є неформальні соціальні зв'язки та цифрові платформи, тоді як традиційні медіа та офіційні джерела мають обмежений вплив.

4.7. Зайнятість і пошук роботи

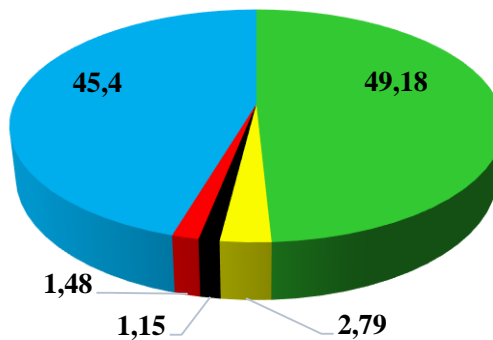
Трудова зайнятість є ключовим чинником соціальної та економічної інтеграції внутрішньо переміщених осіб. Вона забезпечує базові потреби, сприяє фінансовій стабільності та формує відчуття захищеності. За результатами опитування, ситуація із працевлаштуванням серед ВПО регіону залишається неоднорідною.

Табл.8. Розподіл ВПО за видами зайнятості

Категорія	Частка респондентів	Деталізація
<i>Офіційно працюють</i>	51,97%	повна зайнятість – 49,18%; неповна – 2,79%
<i>Неофіційно працюють</i>	2,63%	повна зайнятість – 1,15%; неповна – 1,48%
<i>Не працюють/інші статуси</i>	45,40%	пенсія без роботи – 15,74%; пенсія з роботою – 2,79%; безробітні (різні варіанти) – 12,0%; догляд за дитиною – 4,41%; ведення господарства – 4,75%; навчання – 1,64%; інше – 1,97%; вимушена неоплачувана відпустка – 1,31%; військовослужбовець – 0,33%

Найбільша частка респондентів — 49,2% — мають офіційну повну зайнятість, що є позитивним показником у контексті стабільності доходів та соціальних гарантій. Водночас 2,8% працюють офіційно на умовах неповної зайнятості. Частка тих, хто працює неофіційно, становить 2,6% (1,5% — неповна, 1,1% — повна зайнятість), що свідчить про наявність групи у вразливому становищі без належних соціальних гарантій.

ПОТОЧНА СИТУАЦІЯ ІЗ ЗАЙНЯТІСТЮ

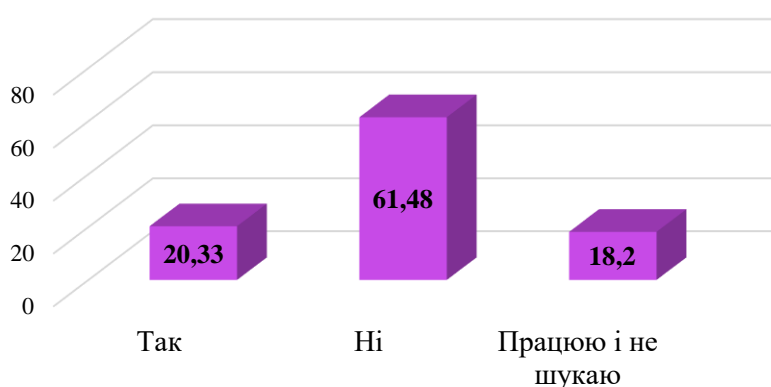
- Офіційно працюють (повна)
- Офіційно працюють (неповна)
- Неофіційно працюють (повна)
- Неофіційно працюють (неповна)
- Не працюють / інші статуси

Серед непрацюючих значна частка — 15,7% перебувають на пенсії і не працюють, ще 2,8% — на пенсії, але продовжують працювати. 6,2% шукають роботу самостійно, не перебуваючи на обліку в Центрі зайнятості, тоді як 2,5% стоять на обліку та активно шукають роботу. 3,3% не шукають роботу взагалі.

Додатково, 4,8% ведуть домашнє господарство, 4,4% перебувають у відпустці по догляду за дитиною, 1,3% — у вимушеній неоплачуваній відпустці, 1,6% навчаються, а 0,5% поєднують навчання з роботою. Інші категорії (військовослужбовці, інше) становлять менше 2%.

Таким чином, хоча майже половина ВПО мають офіційне працевлаштування, значна частка перебуває поза ринком праці або у вразливих умовах (неофіційна зайнятість, безробіття, вимушені відпустки). Це вказує на потребу у додаткових програмах підтримки працевлаштування та соціального захисту.

ЗВЕРНЕННЯ ДО СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ %

Більшість переселенців не користуються послугами державних служб зайнятості: 61,5% не зверталися, ще 18,2% працюють і не шукають роботу, тоді як лише 20,3% скористалися послугами ЦЗ.

ТРУДНОЩІ У ПОШУКУ РОБОТИ %

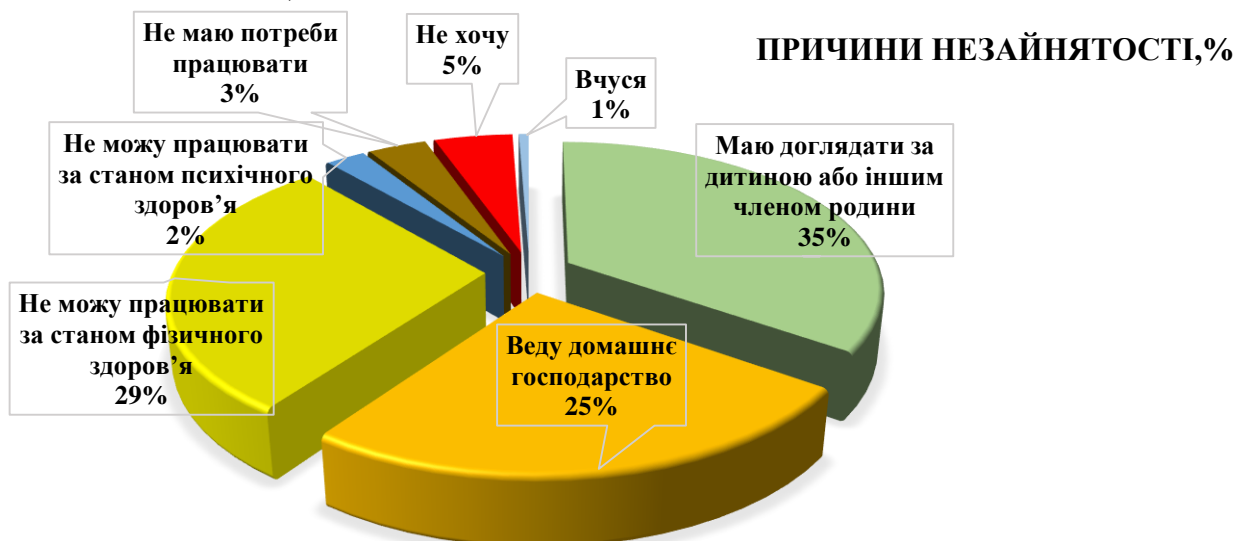
Серед тих, хто шукав роботу протягом останніх двох років, найбільш поширеними труднощами стали:

- Низька оплата праці – 16,9%
- Пропозиція некваліфікованої роботи – 7,3%
- Сімейні обставини (немає з ким залишити дитину) – 6,6%
- Дискримінація за віком – 3,6%
- Неофіційне працевлаштування – 2,6%
- Віддаленість роботи від місця проживання – 2,8%
- Відсутність вакансій за спеціальністю – 1,8%
- Інші причини – 12,7%

Водночас 45,4% респондентів не стикалися з труднощами, що може свідчити про відсутність активного пошуку роботи або про сприятливі умови для окремих груп.

Основними причинами є:

- Догляд за дитиною чи членом родини – 34,7%
- Фізичний стан здоров'я – 28,7%
- Ведення домашнього господарства – 25,2%
- Психічний стан здоров'я – 2,4%
- Не хочу працювати – 4,8%
- Не маю потреби працювати – 3,6%
- Навчаюся – 0,6%

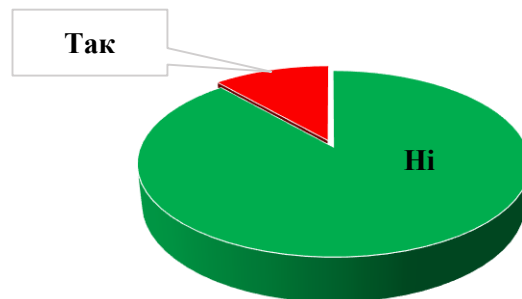
Таким чином, більшість причин незайнятості мають об'єктивний характер (догляд, стан здоров'я, господарство), тоді як суб'єктивні мотиви («не хочу», «не маю потреби») становлять меншу частку.

Загальна картина свідчить про те, що:

- половина ВПО інтегровані у ринок праці через офіційне працевлаштування;
- значна частка перебуває поза ринком праці через об'єктивні причини (здоров'я, догляд, пенсія);
- існує група у вразливому становищі через неофіційну зайнятість;
- більшість не звертаються до служби зайнятості, що вказує на потребу у підвищенні довіри та інформованості;
- основними бар'єрами є низька оплата, некваліфікована робота та сімейні обставини.

У межах дослідження респондентам було запропоновано оцінити, чи мають вони потребу у зміні професії. Це питання дозволяє виявити рівень професійної невдоволеності та потенціал для перекваліфікації серед ВПО.

ЧИ МАТЕ ВИ ПОТРЕБУ В ЗМІНІ ПРОФЕСІЇ?

Більшість опитаних (88,5%) не мають потреби у зміні професії, що свідчить про загальну стабільність професійної ідентичності або про обмежені можливості для перекваліфікації. Водночас понад 11% респондентів висловили потребу у зміні професії, що є важливим сигналом для розробки програм професійного консультування, навчання та підтримки перекваліфікації.

Табл.9. Чи маєте ви потребу в освітніх послугах?, %

Освітня потреба	Частка респондентів (%)
<i>Курси англійської мови</i>	0,34%
<i>Ні</i>	86,54%
<i>Так, є потреба у вищій освіті</i>	2,66%
<i>Так, є потреба у курсах з основ підприємництва</i>	1,99%
<i>Так, є потреба у курсах отримання додаткових знань та навичок (володіння комп'ютером, графічний дизайн, шиття тощо)</i>	4,65%
<i>Так, є потреба у курсах підвищення кваліфікації</i>	1,99%
<i>Так, є потреба у науковому ступені</i>	0,17%
<i>Так, є потреба у професійно-технічній освіті</i>	1,66%

Найбільш затребуваними є курси додаткових навичок (4,7%) та вища освіта (2,7%). Потреба у курсах підприємництва, підвищення кваліфікації та професійно-технічній освіті також присутня, хоча й меншою мірою. Загалом, понад 13%

респондентів мають освітні запити, що відкриває можливості для реалізації навчальних програм, особливо короткострокових та практичних.

Ці результати свідчать про те, що хоча більшість ВПО не планують змінювати професію, існує помітна група, яка потребує перекваліфікації та навчання. Це створює підґрунтя для розвитку локальних освітніх ініціатив, онлайн-курсів, програм підтримки підприємництва та цифрової грамотності.

4.8. Потреби у вирішенні житлового питання

Оцінка житлових потреб ВПО є надзвичайно важливою складовою інтеграції переселенців у приймаючі громади. Від забезпечення житлом значною мірою залежить стабільність родин, їхня економічна активність та соціальна адаптація. Для більшості ВПО житлове питання вирішене лише тимчасово, тому пошук довгострокових рішень залишається актуальним.

У даному опитуванні респондентам було запропоновано висловити думку щодо бажаного типу допомоги у вирішенні житлового питання. Лише 3,4% респондентів зазначили про відсутність потреби у такій допомозі. Решта опитаних обрали одну або кілька відповідей. Це свідчить про значну потребу ВПО у вирішенні житлового питання та їх надію на допомогу з боку держави і приймаючої громади.

Табл.10. Який тип допомоги щодо вирішення житлового питання може бути підходящим для вас?, %

Потреба щодо вирішення житлового питання	Частка респондентів (%)
<i>Важко відповісти</i>	13,60
<i>Грошова допомога/ компенсація на купівлю житла</i>	47,68
<i>Кредит з низькою відсотковою ставкою та першим внеском</i>	4,05
<i>Надання житла для тимчасового користування з фонду тимчасового житла</i>	4,59
<i>Надання землі під забудову</i>	11,47
<i>Не потребую жодного типу допомоги</i>	3,43
<i>Оренда житла з правом викупу</i>	14,04
<i>Субсидоване придбання у власність (частину платите ви, частину-держава)</i>	1,14

Результати опитування свідчать, що житлове питання залишається одним із ключових викликів для переселенців. Найбільш затребуваним видом підтримки є грошова допомога або компенсація на купівлю житла – її обрали майже половина респондентів (47,7%). Це демонструє прагнення ВПО до довгострокових і стабільних рішень, пов'язаних із власним житлом.

Другим за популярністю варіантом є оренда житла з правом викупу (14,0%), що свідчить про готовність переселенців поступово інвестувати у власність. Досить значна частка (11,5%) вважає прийнятним варіантом надання землі під забудову, що також орієнтоване на довгострокове вирішення проблеми.

Менш поширеними, але важливими варіантами є:

- тимчасове житло з фонду – 4,6%
- кредит з низькою відсотковою ставкою – 4,1%
- субсидоване придбання у власність (спільна оплата з державою) – 1,1%

Водночас 13,6% респондентів не змогли визначитися з відповіддю, що може свідчити про невизначеність у майбутніх планах або відсутність інформації про

можливі програми. Лише 3,4% заявили, що не потребують жодної допомоги, що підтверджує масштабність проблеми для більшості переселенців.

Загалом, результати показують, що ВПО прагнуть довгострокових рішень (купівля, викуп, земля), тоді як тимчасові варіанти мають менший попит. Це підкреслює необхідність розробки фінансових механізмів підтримки, доступних кредитних програм та інструментів співфінансування з державою, які могли б забезпечити стабільність житлової ситуації переселенців.

Посилання на анкетування: <https://forms.gle/DEemJtqnL7hqnxRe6>

Висновки

Оцінки задоволення потреб ВПО, які проживають у м. Павлоград, суттєво варіюються: від «радіше задоволені» до «радіше незадоволені». Найбільш вживаною оцінкою базових потреб є «радіше незадоволені». Найбільш критично респонденти оцінили надання правової допомоги (63%) та доступність медичних послуг (58% незадоволених), ліків (56%), психологічної допомоги (46%). Водночас відносно краща ситуація спостерігається у сферах харчування (49% задоволених), житла (47%), засобів гігієни (47%) та шкільної освіти (44%). Це свідчить про часткове задоволення потреб, але без відчуття стабільності.

Матеріальне становище ВПО характеризується як нестабільне, переважна більшість відчуває суттєві матеріальні труднощі, живуть у бідності або на її межі. 61,5% сімей мають кошти лише на харчування, але придбання одягу та взуття є проблемою. 13% ледве забезпечують харчування, що свідчить про життя на межі бідності. Лише 16% можуть дозволити собі базові витрати з невеликими заощадженнями, а 3% — придбання окремих дорогих речей. Найгірша ситуація у літніх переселенців: майже третина з них змушені економити навіть на їжі.

Жінки більш критично оцінюють рівень добробуту родин й відповідно задоволення потреб, порівняно з чоловіками. Суттєво гірше оцінюють рівень життя літні люди. Трудова зайнятість або отримання пенсійних і соціальних виплат не дозволяють більшості ВПО подолати скрутне матеріальне становище.

Задача прискорення соціальної інтеграції ВПО у місцеві громади є актуальною. Адже 59,5% переселенців регіону впродовж наступних 6 місяців не планують переїжджати. Упереджене ставлення до ВПО з боку місцевих мешканців не є поширеним, але має місце: її зазнавали 30,3% респондентів здебільшого під час оренди/купівлі житла, побутових відносинах із сусідами, медичним обслуговуванням та працевлаштуванням.

Участь ВПО регіону в житті місцевих громад і прийнятті рішень на місцевому рівні є обмеженою (14%). Лише 16% респондентів донині не брали участь у життєдіяльності громади, проте зацікавлені в цьому. Решта (70%) займають пасивну позицію.

Рівень економічної активності серед ВПО є високим 52%, як і рівень вимушеної незайнятості. Серед усіх опитаних 9% хотіли б працювати, проте не мають оплачуваної роботи через низьку оплату праці на наявних вакансіях, отримують пропозиції здебільше некваліфікованої роботи, стикаються з дискримінацією за віковою ознакою, тощо.

Існує значна потреба ВПО у вирішенні житлового питання та чимала надія на допомогу з боку держави і приймаючої громади. Більшість ВПО віддають перевагу грошовим видам допомоги або компенсації на купівлю житла (48%) та/або його оренду (14%). Хотіли б отримати у використання тимчасове соціальне житло 5% опитаних, інвестувати у своє житло на різних пільгових умовах до 17%.

При подальшій роботі із ВПО важливо враховувати особливості їх інформаційного простору. Провідне місце серед інфоджерел посідають найближче оточення (родичі, друзі, сусіди) - 47% і соціальні мережі (32%). Значно меншу увагу респонденти приділяють інформації, яку можна отримати із офіційних традиційних ЗМІ (ТБ, радіо, преса) а також інформаційних стендів тощо. Існуючий рейтинг інфоджерел обумовлює певні ризики оперативного поширення неповної або викривленої інформації.

Більшість ВПО (майже 30%) утруднилися з відповіддю оцінки діяльності місцевої влади. Позитивно оцінює діяльність місцевої влади щодо вирішення їх проблем 34% опитаних, водночас негативні оцінки становлять майже стільки ж – 36%.